

ПАМ'ЯТІ СПЕЦІАЛІСТА

9 липня на 75-му році життя пішла від нас Людмила Миколаївна Єгорова, знаний спеціаліст у галузі рентгенофазового та рентгеноструктурного аналізу. Три десятки років Людмила Миколаївна пропрацювала у стінах Інституту геохімії та фізики мінералів АН УРСР — від часу його створення в 1969 р. Через пару років після перейменування установи на Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення (ІГМР) НАН України Людмила Миколаївна через обставини, що склалися, пішла на заслужений відпочинок, хоча ще була повна сил і бажання працювати. Майже до останніх днів її життя до неї зверталися за консультаціями, неодноразово вона приїздила в Інститут, щоб розібратися на місці у складних випадках діагностики мінералів.

Народилася Людмила Єгорова 16 грудня 1937 р. в м. Горлівка Донецької обл. в сім'ї інженера гірничої справи. Золота медаль, з якою вона закінчила середню школу, відкрила їй шлях до найсильнішого вишу Радянського Союзу — Московського університету. Уродженка Донбасу обрала навчання на геологічному факультеті, після закінчення якого в нагороду за успішне навчання і громадську

роботу її направили досліджувати алмази в Якутський філіал Сибірського відділення АН СРСР. Тут вона зустріла свою долю — випускника Ленінградського гірничого інституту і через пару років разом з чоловіком і дочкою переїхала до Києва. Так доля привела її до Інституту геохімії та фізики мінералів.

Вона працювала на різних посадах — інженера, наукового співробітника, завідувача лабораторії, але завжди виконувала ту саму роботу — діагностику мінералів методом рентгеноструктурного мікроаналізу. Її фаховою допомогою користувалися аспіранти-початківці і всесвітньо відомі академіки. Сучасним дослідникам, до послуг яких надаються мікрозонди та електронні мікроскопи з дифракційними приставками, складно зрозуміти ту роль, яку відігравав метод "мікрорентгену" у 1960—1980 рр. Тоді макромінералогічні методи, що вимагали значних наважок мінералів, перестали задовольняти дослідників, а період наномінералогії з електронними мікроскопами ще не настав. Об'єктами дослідження мінералогів були мікророзмірності мінералу. Найчастіше виникала необхідність діагностики поодиноких мінеральних зерен, які можна було роздивитися лише за допомогою мікроскопа. Розроблена у лабораторії рентгеноструктурного аналізу методика отримання дебаєграм за допомогою рентгенівських камер збільшеного діаметра дозволяла не тільки надійно діагностувати зерна розміром 1,0—0,1 мм, але й розрахувати параметри елементарної комірки структури мінералу. Це була дуже кропітка і віртуозна робота: приклеїти розтерте в порошок мікроскопічне зерно до голки, закріпити її на осі камери, проявити рентгенівський знімок після експозиції, не зіпсувавши отриману дебаєграму проявником чи фіксажем, заміряти відстані між лініями на дебаєграмі за допомогою компаратора і, нарешті, діагностувати мінерал, зіставляючи заміряні значення з еталонними.

На той час вже існували дифрактометри, які дозволяли діагностувати мінерали швидше, простіше і розраховувати параметри комірки з більшою точністю. Але де назбирати аж 100 мг мінералу? Тому всі, хто працював з мінеральною речовиною, знову й знову зверталися до завідувача лабораторії рентгеноструктурного аналізу. Через руки Л.М. Єгорової пройшло стільки мінералів, що ледве глянувши на ще вологу плівку вона здебільшого могла відразу сказати, який це мінерал. Проте "вирок" виголошувала лише після обрахунку ліній.

Зрозуміло, що рідкісні мінерали потребували більш ретельної роботи: знімали не одну дебаєграму, зіставляли її з різними еталонами. Але коли Л.М. Єгорова робила остаточний висновок, то не було випадку, щоб вона його змінила! Таким чином були зафіксовані знахідки армоколіту, бавеніту, бариліту, бетехтініту, арменіту, астрофіліту, бербанкіту — нових мінеральних видів для території Радянського Союзу, України чи її окремих регіонів. Лише в "Мінералогічному журналі" за її участі було опубліковано два десятки статей про нові знахідки мінералів або їхні структурні особливості. Створення довідника "Мінерали України" (Київ : Наук. думка, 1990) значною мірою базувалося на визначеннях Л. Єгорової. Іноді ці визначення йшли в розріз з даними авторитетних вчених. Людмила Миколаївна вперше діагностувала монацит в рудах Азовського Zr-REE родовища, що спочатку було зустрінuto з

недовірою. А через два роки про монацит заговорили як про досить поширений мінерал родовища. Сама Людмила Миколаївна неодноразово розповідала про суперечки, які були у неї з академіком О.С. Поваренних. Як він привселюдно висловлював свій сумнів щодо діагностики зразка, а потім йому доводилося скромно вибачитися за свою помилку.

Портрет спеціаліста не був би повним, якби не згадати про суто людські якості Людмили Миколаївни, — її ширю приязність до всіх, стриманість у найскрутніших ситуаціях, доброзичливе ставлення до колег і підлеглих. Саме це забезпечувало здоровий робочий клімат у колективі. Окрім широкої ерудованості, знання літератури, захоплення мистецтвом її вирізняла велика внутрішня культура. Вона була уважною до сімейних обставин усіх колег, з якими тісно співпрацювала, щиро цікавилася здоров'ям їхніх батьків, атмосферою в сім'ї, а найбільше — молодшим поколінням. Діти друзів і колег — всі були її "подружками", вона з року в рік слідувала за їхніми успіхами, причому завжди пам'ятала, у який клас вони перейшли чи який факультет обрали для продовження навчання. Тепер ці діти виросли, але пам'ять про Людмилу Миколаївну зберегли назавжди. Завжди пам'ятатимуть її всі ті, хто працював і спілкувався з нею, хто щиро її любив.

Прикро, що ІГМР втратив такого Спеціаліста, а Світ — таку Людину.

Ганна Кульчицька